

Γράφει ο κος

Στράτος Παπάνης

Επίκουρος καθηγητής του τμήματος Κοινωνιολογίας
Παν/μίου Αιγαίου

Ποιότητα ζωής και ελεύθερος χρόνος

Η ποιότητα ζωής επηρεάζεται σημαντικά από την ύπαρξη και χρήση του ελεύθερου χρόνου, σύμφωνα με το "European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions".

Ο Olfert αναφέρει την ύπαρξη **τεσσάρων δομικών χαρακτηριστικών του ελεύθερου χρόνου**:

- 1) σε σχέση με το περιβάλλον,
- 2) τα κοινωνικά,
- 3) τα προσωπικά
- 4) τα οικονομικά

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, αρκετή έμφαση έχει δοθεί στην ύπαρξη ανοικτού και πράσινου χώρου, ο οποίος προσφέρει ευκαιρίες αναψυχής και ποιοτικής διάθεσης του ελεύθερου χρόνου, αλλά και στη συντήρηση τυχόν ιστορικών και πολιτισμικών μνημείων και χώρων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Κατά καιρούς έχουν προταθεί διάφοροι δείκτες παρακολούθησης της προόδου στον **τομέα της διατήρησης του περιβάλλοντος και της ενίσχυσης της ποιότητας ζωής**.

Οι σημαντικότεροι εξ αυτών είναι:

- η αναλογία του ελεύθερου αστικού προς τον ήδη δομημένο χώρο
- ποσοστό των ατόμων που κατοικούν σε απόσταση μικρότερη του μισού μιλίου από ανοικτούς χώρους αναψυχής (πάρκα, αλέες, λίμνες, κ.α.)
- αναλογία της προστατευμένης, μη δομημένης γης προς το χώρο που έχει ήδη οικοδομηθεί
- προστατευμένες περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος (ποικιλία άγριας πανίδας και χλωρίδας)
- ε) χιλιομετρική απόσταση σύνδεσης με τόπους αναψυχής και ποδηλατοδρόμοι

Το δεύτερο δομικό χαρακτηριστικό του ελεύθερου χρόνου, τα **προσωπικά χαρακτηριστικά, περιλαμβάνουν τον τομέα της εθελοντικής προσφοράς και της στενότητας των οικογενειακών δεσμών**. Ο δείκτης του εθελοντισμού θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός αφού αρκετά είναι τα άτομα που προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους σε σχολεία, νοσοκομεία, οικολογικές οργανώσεις και συλλόγους, κάνοντας χρήση του ελεύθερου χρόνου τους. Με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των συνανθρώπων τους, ιδιαίτερα των αδυνάτων, των αρρώστων και των μικρών παιδιών. Οι Bammel & Burrus- Bammel (1996) υποστηρίζουν ότι **η χρήση του ελεύθερου χρόνου σε εθελοντικές εργασίες συμβάλλει στη δημιουργία στενών σχέσεων φιλίας μεταξύ ατόμων με κοινά οράματα, αξίες και απόψεις**.

Οικογενειακοί δεσμοί : Οι Bammel & Bunnus-Bammel (1996) θεώρησαν ότι ο **ελεύθερος χρόνος μπορεί να αξιοποιηθεί για την ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών**, οι οποίοι, εφόσον είναι υγιείς, δρουν ανταποδοτικά για την κοινότητα, εξασφαλίζοντας **υψηλή ποιότητα ζωής**. Επιπλέον, κατασκεύασαν το δείκτη στενότητας οικογενειακών σχέσεων, ο οποίος προσμοιράζεται με τις ώρες που περνούν τα μέλη μιας οικογένειας.

Προσωπική διάσταση του ελεύθερου χρόνου : Τα προσωπικά έξοδα προς αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου μπορεί να αποτελέσουν δείκτη της ποιότητας ζωής, παρόλο που δεν εξασφαλίζουν ακριβή μέτρηση των οικονομικών δυνατοτήτων των πολιτών.

Πάντως, **υψηλό βιοτικό επίπεδο δηλώνουν** τα παρακάτω:

- Χρήματα που διατίθενται για ταξίδια /τουρισμό
- Έξοδα για παρακολούθηση θεάτρου και κινηματογράφου
- Δαπάνες για διασκέδαση στο σπίτι (ενοικιάσεις video, DVD, πωλήσεις CD, αγορές βιβλίων \ περιοδικών κτλ.)
- Δαπάνες για γυμναστήρια, ινστιτούτα αισθητικής και μηχανήματα άθλησης
- Δαπάνες για παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων, συναυλιών, επίσκεψη μουσείων, αιθουσών τέχνης κτλ
- Σύμφωνα με τον Crabbe (1991) ο αριθμός των μελών μιας βιβλιοθήκης και οι ώρες χρησιμοποίησής της αποτελούν έναν άριστο δείκτη του επιπέδου γραμματισμού και πολιτισμού μιας κοινότητας. Το ίδιο ισχύει και για τις ώρες χρησιμοποίησης ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων επιμορφωτικών μέσων.

Οικογενειακό Εισόδημα: Ο ελεύθερος χρόνος επηρεάζεται άμεσα από τις οικονομικές δυνατότητες της οικογένειας οι οποίες είναι μετρήσιμες βάσει του μέσου μισθού της οικογένειας, των χρεών της (κάρτες, δάνεια) και των εργασιακών παροχών που απολαμβάνει σε συνδυασμό με την ποιότητα ασφάλισής της (συνταξιοδοτικά προγράμματα κτλ).

Δείκτες ποιότητας ζωής γενικότερα αποτελούν οι: εβδομαδιαίες ώρες εργασίας

- οι ώρες άμισθης εργασίας (φροντίδα σπιτιού, παιδιών, ηλικιωμένων)
- ο χρόνος μετάβασης στην εργασία
- το ωράριο εργασίας
- η ανεργία και ο αριθμός αδειών το χρόνο.

Ένας από τους καλύτερους δείκτες ποιότητας ζωής είναι και οι **δαπάνες για εκπαιδευτικούς σκοπούς** (μη περιλαμβανομένων των χρημάτων που δαπανούνται για φροντιστήρια), όπως η αγορά βιβλίων και σχολικού εξοπλισμού, ωδεία, σχολές χορού κτλ).

Πρέπει να τονιστεί ότι η διαθεσιμότητα ελεύθερου χρόνου ενισχύει την τοπική οικονομία, δεδομένου ότι δημιουργεί μια ολόκληρη σειρά δραστηριοτήτων γύρω από αυτή (μουσεία, αθλητικές εγκαταστάσεις, ταξιδιωτικά γραφεία, εμπορικά καταστήματα και εταιρείες πώλησης τουριστικών ειδών).